

Joan-Francés **BLADÈR**

Barba-Blava

Counte tradiciounau per Joan-Francés Bladèr. « Dictat per Catarina Sustrac, de Sentà-Aulària (L.-e-G.). Lou Jausèp Lafita, dou Perganh-Talhac (Gèrrs), m'avèva hèit lou medish counte den ma joenessa. Pouiri citar d'outes countaires, pramou que lou counte de Barba-Blava es encoèra plàn counegut en Gascounha e en Agenés. »

NB. : lettres en italique et en gras : lettres propres au parler du Gers.

Jou sabi ùn counte. I avèva, ùn cop, ùn ome haut de siés^(= sheis) pès, **dambe** uà barba blava que li devarava dinc a la cinta^(ceinture). Pramou d'acò l'aperavan Barba-Blava. Aqueth ome èra rixe coumà la mar. Çaquela^(cependant), hasèva pas jamés l'aumoïna. Boutava pas jamés lou pè dens uà glèisa. Disèvan que s'èra maridat sèt cops ; mes sabèvan pas oun èran sas sèt hemnas.

Enfin, lou rei de França estèc avisat d'aquets maçants bruts. Autalèu, envièc força souldats entà préjer lou maçant ome, e ùn gran jutge arrouge entà l'interrogar. Sèt ans de tems que batoun lous **bosquis** e las mountanhas ; mes Barba-Blava s'estujava^(se cachait) sabi pas oun. Lous souldats e lou gran jutge arrouge ùn cop tournats, Barba-Blava tournèc parésher, mes maçant, mes terrible que jamés. Era au punt que digùn gausava pas s'atardar a sèt lègas a l'entour de soùn castèth.

Ùn maïtin, Barba-Blava courrèva la campanha, mountat sus soùn gran xibau negre, e seguit de tres dogues, grans e forts coumà braus^(joens boeus). Vejouc a passar, touta souleta, uà damaisè -là bèra e joena. Sense dise uà paraula, lou gus la gahèc per la cinta, e se l'empourtèc den soùn castèth.

- *Escouta. Enteni que tu sias ma hemna. D'arenlà^(dorénavant), sourtiràs pas mes d'acì.*

Per força, la damaisèla espousèc Barba-Blava, e demourèc presounèra, a souffrir mort e passioùn, e a plourar touta' las lèrmas de sous oelhs. Cada maïtin, talèu^(sitôt) la punta de l'auga, Barba-Blava mountava a xibau, e partissèva, seguit de sous tres dogues, grans e forts coumà braus^(= taures). Tournava pas qu'a l'ora dou soupar. Tout 'lou loung dou jòurn, sa hemna demourava en frinèsta. Espiava labàs, labàs, den la campanha. E saunejava plàn tristament. Quauque cop, uà pastoureta, poulida^(jolie) coumà ùn cor, e ounèsta coumà uà santa, vejèva s'assèder auprès de sa mestressa.

- *Dauna, ça li disèva, counegui vostas pensadas. Vous mauhiçatz^{(s)(vous vous méfiez)} dous vailets e de las servicialas d'aqueste castèth. Dauna, n'avètz pas tort. Mes jou, soui pas vaguda entà vous traïr. Dauna, countatz-me vostas penas.*

La dauna se carava. Mes ùn jòurn que parlèc.

- *Pastoureta, poulida pastoureta, se me traïsses, lou Boun Diu e la Sentà Vierge te castigàran. Escouta. Jou te vau countar mas penas. Pastoureta, nueit e jòurn, sauneji a moun praube pair, a ma prauba mair. Sauneji a mous dus frairs, partits dempus sèt ans passats en tèrra estranja, entau servici dou rei de França. Pastoureta, poulida pastoureta, se me traïsses, lou Boun Diu e la Sentà Vierge te castigàran.*

- *Dauna, vous traïrèi pas. Escoutatz. Èi gran poudèr sus ùn gai parlaire^(geai parlant). Qüand voulhatz^(veuillez > voudrez), ac anjàrà tout countar a vostes dus frairs, partits dempus sèt ans passats en tèrra estranja, entau servici dou rei de França.*

- *Mercés, pastoureta. Atendem lou boùn moument.*

D'arenlà, la dauna e la poulida pastoureta vengoun granas amigas. Mes parlèn pas mes d'arré, pramou que crenhèvan que lous vailets e las servicialas dou castèth las venoussen^(vendissent).

Ùn jòurn, Barba-Blava digouc a sa hemna :

- *Escouta. Doumàn maïtin, talèu punta d'auga, partissi per ùn gran viatge. Acì sèt claus. La siés^(= sheis) mes granas aubrissèn las crambas^(chambres) e lous armaris dou castèth. Te'n podes servir*

a ta voulentat. Mes la mes petita clau aubris la porta d'aquera crambeta. Aquì, te defendi d'entrar. S'aube^disses pas, ac saberèi, e t'arribarà malurr.

Pinhada Gustau Doré

L'endoumàn maïtin, talèu punta d'auba, Barba-Blava partiscouc au galop sus soùn xibau negre, seguit de sous tres dogues, grans e forts coum^a brau.

Pendent tres mesis, la dauna hascouc coum^a lou mèstre avèva coumandat. Dambè las siés^(= sheis) granas claus, aubriscouc pas que las crambas e lous armaris dou castèth. Mes se pensava cent cop per jòurn :

- Voulerì plàn saber ço que i a den la crambeta.

Acò poudèva pas durar lountems. Talèu dit, talèu hèit. La dauna aperèc la poulida pastoureta, prengouc la petita clau, e aubriscouc la porta de la crambeta.

- Senta Vierge !

Ueit crocs de hèrr. Sèt hemnas mortas penjada^(= penudas) acì. La dauna voulouc tournar barrar la porta. Mes la petita clau caijouc^(= cajou) en tèrra. La poulida pastoureta se l'amassèc. Malurr ! La petita clau pourtava uà taça de sang.

Ùn cop la crambeta barrada de navèth, la dauna e la poulida pastoureta breguèn^(récurèrent) la taça de sang dinc a sourelh-couc. La fretèn dambè vinagre e sau, dambè cendres caudas, dambè brega-coupa^(prèle). Arré n'i hascouc. Tant mes las duas malurousas fretavan, tant mes la taça de sang se mushava en arrouge suu hèrr. Enfin la petita clau parlèc :

- Fretatz, hemnas. Cèrtas, poudetz plàn fretar. Ma taça de sang partirà pas jamés, jamés. Den sèt jòurns, Barba-Blava serà tournat acì.

Alabetz, la poulida pastoureta digouc a sa mestressa :

- Dauna, lou boùn moument es vengut de mandar lou gai parlaire.

- Cac cac cac.

En aquet crit, lou gai parlaire entrèc per la frinèsta.

- *Cac cac cac. Poulidà pastoureta, qué me vos tu ?*

- *Gai parlaire, partìs entà l'estrangè^(étranger). Partìs entà l'armada dou Rei de França. Aquí, diràs aus dus frairs de ma mestressa : « Viste, viste, courrètz pourtar ajuda a vosta sor, qu'es presounèra au castèt de Barba-Blava. »*

Den la nueit negra, lou gai partiscouc a touta voulada. A sourelh-l^hevat, avèva desjà hèit soùn dever.

Sèt jòurns après, Barba-Blava tournava au castèth, toutjourn mountat sus soùn gran xibau negre, seguit de sous tres dogues grans e forts couma braus.

- *Hemna, tourna-me mas sèt claus.*

La praubeta li presentèc las siés^(= sheis) granas claus de las crambas e dous armaris.

- *Bougressa ! N'èi pas moun coumpte. La petita clau ! La petita clau !*

Touta tremoulanta, la malurousa presentèc la petita clau tacada de sang.

- *Carrounha ! As espiat deguens la crambeta. Dens uà ora, penjàràs^(= peneràs) morta au ueitau croc de hèrr.*

Barba-Blava devarèc den la court, entà ahilar^(afilèr) soùn couteràs sus la pèira. En tout ahilar lou couteràs, que disèva :

*Ahila, ahila, couteràs,
Peu cot de ma hemna passàràs.*

La dauna e la poulidà pastoureta escoutavan toutas tremoulantas.

- *Pastoureta, poulidà pastoureta, mounta, mounta au mes haut de la tourr.*

La poulidà pastoureta aubeiscouc^(= aubedi). Den la court, Barba-Blava s'ahilava toutjourn lou couteràs sus la pèira.

*Ahila, ahila, couteràs,
Peu cot de ma hemna passàràs.*

- *Patoureta, poulidà pastoureta, que veifes dempus lou mes haut de la tourr ?*

- *Dauna, dou mes haut de la tourr, veifi las mountanhas e las planas.*

Alabetz, la dauna mountèc sèt graças^(marches) de l'escalèr. Den la court, Barba-Blava s'ahilava toutjourn lou couteràs sus la pèira.

*Ahila, ahila, couteràs,
Peu cot de ma hemna passàràs.*

- *Pastoureta, poulidà pastoureta, que veifes dempus lou mes haut de la tourr ?*

- *Dauna, dempus lou mes haut de la tourr, veifi, labàs, labàs, vistes dus frairs lançats au gran galop de sous^(= lours) xibaus.*

Alabetz, la dauna mountèc autas sèt graças de l'escalèr. Den la court, Barba-Blava s'ahilava toutjourn lou couteràs sus la pèira.

*Ahila, ahila, couteràs,
Peu cot de ma hemna passàràs.*

- *Pastoureta, poulidà pastoureta, que veifes dempus lou mes haut de la tourr ?*

- *Dauna, vistes dus frairs soun uà lèga^(lieue) mes près, sauvatz vosta vita, se poudètz.*

Den la court, Barba-Blava avèva acabat de s'aguser lou couteràs sus la pèira.

- *Devara, carrounha. Devara, ou jou que mounti.*

Alabetz, la dauna mountèc autas sèt graças de l'escalèr.

- *Moun amic, lou tems de hâr ma pregària. – Pastoureta, poulidà pastoureta, que veifes dempus lou mes haut de la tourr ?*

- *Dauna, vistes dus frairs soun tout près, tout près, sauvatz vosta vita, se poudètz.*

Alabetz, la dauna mountèc dinc au mes haut de la tourr. Sous dus frairs boutavañ pè a tèrra davant la portà dou castèth. De la court estant^(depuis la tour), Barba-Blava cridava :

- *Devara, carrounha. Devara, ou jou que mounti !*

Barba-Blava que mountèc, en brandir soùn couteràs plàn ahialat.

- *Hardit ! Mous frairs. A moun ajuda.*

Barba-Blava deshèc sa hemna, e shiulèc sous tres dogues, grans e forts coum^a braus. Lous dus frairs arribavañ sus la plata-forma de la tourr, dambe lou sabre au punh.

- *Hardit ! Mous frairs. A moun ajuda.*

Dessenh Clement-Pèir Marillier (1785)

Pendent uà ora d'arrelotge, bèstias e gents hascoun batalha. Enfin, Barba-Blava caijouc^(= caçou) mort dambe sous tres dogues, grans e forts coum^a braus.

- *Soureta, aquet gus e sas bèstias an acabat de mau hâr. Partissem.*

Lou frair ainat prengouc sa sor en courpa. Lou caddèt prengouc la poulida pastoureta. A sourelh-couc, arribavañ au castèt de sous^(= leurs) parents.

- *Adishatz, moun pair. Adishatz, ma mair. M'avetz plourada coum^a morta, e morta seri, au castèt de Barba-Blava, sense l'amistat d'aquesta poulida pastoureta.*

Touts s'embracèn, coum^a gents urosis de se tournar véger. Au soupar, lou frair caddèt parlèc.

- *Escoutatz, moun pair. Escoutatz, ma mair. Soui amoureux de la poulida pastoureta. Se me la balhatz pas per hemna, doumàn tourni partir entà la guèrra. Me tournäratz pas jamés véger, jamés.*

- *Hilh, hè a ta voulentat. Ta poulida pastouret aurà per dot lou castèt de Barba-Blava.*

E tric tric
Moun counte es finit.
E tric trac,
Moun counte es acabat.